

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:

celoletna K 4.—

pololetna „ 2.—

četrtletna „ 1.—

Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 23.

V Ljubljani, dne 5. junija 1914.

Leto VII.

Dne 5. julija dohod koroških slovenskih pevskih zborov v Ljubljano!

Slovinci, Slovenke iz Ljubljane, okolice in bližnjih krajev, pridite jih pozdravit v narodnih nošah!

Vsa društva, vse ljudstvo na noge, da z brati iz Koroške na velikem slovenskem taboru v Ljubljani povzdignemo glas za pravice domovine!

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Prijatelj! Prijateljica! Ali si že prijavil svojo udeležbo k romanju v Gospo Sveto dne 21. junija 1914. Če še nisi tega storil, hitro se odloči in to javi. Gre za to, da nas bo 21. t. m. veliko pri Gospej Sveti na lepi naši slovenski koroški meji!

NAŠA SPOMENICA.

Visoko c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije!

Krščanskosocialno tobačno delavstvo je tudi letos prisiljeno, da predloži visokemu c. kr. glavnemu ravnateljstvu več želja in prošnja z ozirom na delovno razmerje, ker je to radi cele vrste pomanjkljivosti potrebno, ki se morajo odpraviti. Že v spomenicah, ki smo jih predložili leta 1912. in 1913., smo obrazložili, da se mora osobito plačilna razpredelnica iz leta 1911., katere načelno važnost popolnoma priznavamo, v marsikaterem oziru izboljšati. Potreba preosnove ni postala tudi leta 1913. nič manjša, nasprotno se je še povečala in je postala nujnejša.

Če se je že lahko v zadnjih dveh letih opozarjalo, da zaostaja uspeh plačilne razpredelnice za tem, kar se je pričakovalo, se lahko zdaj po treh letih njunega obstoja pribije, da se ni nič izpremenilo. Leta 1911. uvedene starostne službene doklade pomejajo brez vsakega dvoma za velik del delavstva zvišanje plače. To se pa pozna šele pri tistih, ki izkažejo več službenih let. Starostne službene doklade izboljšajo sicer tudi ostalemu delavstvu plače, a ker so postavke nizke, ne olajšajo življenja. V prvi vrsti povzročajo to uvrstitve posameznih tobačnih režijskih uradov v krajne stopnje in v krajne razrede. Uvrstitve se je izvedla na način, ki je več-

noma v protislovju z dejanskimi razmerami, kar smo v svojih prejšnjih spomenicah obrazložili. Ker je pa uvrstitev odločilna višina temeljne plače, npravno tudi temeljna plača ne zadošča in to tim manj, ker se delavstvo večinoma uvršča v najnižje plačilne stopnje. To velja osobito za moške delavce, med njimi pa predvsem za delavstvo splošne manipulacije, ki je tako nizko plačano, da plača pri najskromnejšem življenju ne zadošča. Prezreti se ne sme, da je tudi napredovanje v službi vedno slabše, vsled česar se le malokdaj dohodek izboljša. Kakor smo obrazložili, ni neupravičeno, če trdimo, da plače ne zadoščajo in da se morajo zato izboljšati. Za naše stremljenje je tudi merodajen razlog, da potrebuje življenje vedno večjih sredstev. Končno pa upravičuje zahtevo delavstva po višjih plačah povečana množina dela, ker je drugače nemogoče, da se vzdrže sposobne fizične moči.

V spomenici leta 1913. smo opozarjali, da trajno napredna tehnična izpopolnitev delo bistveno otežkočuje. Povišalo se pa ni zgolj delo pri strojih in prineslo zaposlenemu delavstvu več dela, tudi ročno delo se je znatno povečalo in, kar se mora zelo vpoštevati, za izdelovanje določeni tobačni material je kvalitativno slabejši, kljub zvišanemu delu se je množina znižala. Vse te okoliščine zahtevajo, da zahtevane moči presejajo že fizično mejo, kar se more narediti. Pomnoženo delo pa mora dati delavstvu možnost, da svoje sile obnavlja in da zažobi tisto odporno moč, ki je usposobuje, da izpolni stavljenim zahtevam. Ker sedanje plače izključujejo, da bi se telesne moči dovolj obnovile, je naša prošnja za izpopolnitev plačilnih in delavnih razmer popolnoma upravičena.

Ker so naše želje bistveno iste, si lahko obširno utemeljitev prihranimo in jih le navedemo.

Kakor prejšnja leta je tudi letos prva naša želja:

Zvišajo naj se temeljne plače,

ker je to najvažnejši predpogoj za čuteče olajšanje gospodarskega položaja. O načinu, kako naj se to izvede, smo stavili v svojih spomenicah 1912 in 1913 predloge, da naj se povišajo krajne stopnje 3—12 v višje stopnje. Naprošeno napredovanje bi znižalo krajne stopnje od 12 na 8. Istočasno naj se tudi plačilne stopnje, ki jih je zdaj 18, znižajo na 12. Glede na izvedbo se sklicujemo na lanski naš predlog, da naj se spoje posamezne skupine, da naj se v najnižje

stopinje uvrščeno delavstvo pomakne vsaj za dve stopinji naprej, vsaka delavska skupina naj pa vsaj za eno stopinjo napreduje. V kolikor se ta preosnova radi višjega denarnega izdatka ne bo mogla takoj izvesti, naj se vsaj moško delavstvo v plačilnih stopnjah 5 do 12 pomakne za dve stopinji naprej. Ta želja je tem nujnejša, ker je veliko delavcev rodbinskih očetov, a s sedanjo plačo prežive komaj sebe, kaj še svojo mnogokrat številno rodbino. Istočasno naj se kot temeljna plača označena maksimalna (najvišja) plača izpremeni v dejansko temeljno plačo, vsled česar bi se delavstvu vsaj nekoliko plače izboljšale.

Službene starostne doklade

naj se istočasno, ko se preosnujejo temeljne plače, tako izpremene, da se opusti krajni razred V. in da se v krajne stopinje II. do V. uvrščeni režijski uradi uvrste v prve višje razrede. Ker so v mlajših letih delavske življenjske potrebe višje kakor v starosti, prosimo, da naj se službene starostne doklade od 6. do 20. službenega leta podvoje in za vzravnavo naj se od 21. službenega leta nadalje vsako drugo leto izplačujejo. Tako bi se delavstvu olajšalo, kar je državi zelo koristno, da more ustanavljati rodbino, ne da bi visoko c. kr. glavno ravnateljstvo uporabilo zelo velika sredstva. Vojaška službena doba naj se ne zaračuna samo v provizijo, marveč naj se tudi upošteva pri odmeri službenih starostnih doklad.

Osebnostne doklade,

podeljene, ko se je uvedla plačilna razpredelnica, tistim delovnim osebam, katerih plača je presegala v plačilni razpredelnici navedeno plačo, naj se delovnim osebam puste, ne da bi zato izgubili službene starostne doklade.

Uvedba časne plače.

Ponovno je že delavstvo raznih oddelkov prosilo, da naj se mesto sedanje »geding«-plače uvede časna plača. To prošnjo utemeljujemo s tem, da je delavstvo, ki dela v gedingu, okrajšano pri plači v tistih tednih, ko pade praznik na delovnik, ker je pri sedanji veliki zahtevani delovni množini nemogoče, da bi se delo nadomestilo. Predvsem potrebno je pa, da se uvede časna plača v pripraviljalnici, v zavijalnici za smodke in svalčice in za osebe, ki pri strojih delajo. Vsekakor bi se morali vse delovne osebe uvrstiti v časno plačo, ko dokončajo 20. službeno leto. Nadalje prosimo, da naj se izplača popolna pla-

ča ob orožnih vajah in v kontumacijah, ker znaša bolniška podpora, ki se v takih slučajih izplača, veliko manj, kolikor znaša plača in kar lahko povzroči nevarnost, da grejo kontumacirane delovne osebe prej na delo, kakor je to želeli z ozirom na korist splošnega zdravja in je zato delavstvo izpostavljeno nevarnosti, da oboli na nalezljivi bolezni.

Že večkrat naprošeno

podaljšanje plačanega dopusta

je tudi želja, ki se ji ne more ugovarjati, da ni upravičena. Dosedanja dovolitev dopustov je omejena na tako omejen krog delovnih oseb, da se brez dvoma nameravani namen okrepitve ne more doseči. Zopet se ponavlja prošnja, da naj se dopust na večje število oseb tako razširi, da bodo delovne osebe po petih službenih letih deležne vsaj tridnevne, po desetih službenih letih pa dopusta šestih dni. Tudi naj se dopust tistim delovnim osebam, ki imajo pravico do treh dni, tako podeli, da bo obsegal plačani dopust res tri cele delovne dni. Dovoljujemo opozarjati na to, da je razširjeni dopust, za katerega prosimo, že skoraj v vseh ostalih državnih obratih izveden. Tudi naprošeno znižanje voznih cen na c. kr. državnih železnicah za čas dopusta bi se lahko doseglo in bi delavstvu omogočilo, da lahko primerno izrazi dovoljeni dopust. — Druge želje glede na delovne razmerje hočemo le navesti, ker smo jih že prej temeljito utemeljili. Brezplačno dajanje tobačnih fabrikatov moškim delavcem, prejšnji zaključek dela Veliki petek, 31. decembra, Verne duše dan kakor dela prost dan na cesarjev rojstni dan, velikonočno in binokostno soboto ter 24. decembra, ne da bi se krajšal zaslužek. Opozarjamo tudi na že opetovano stavljenjo zahtevo, da se odpravi predčitanje (Vorlesung) in uvedejo prej ko mogoče druga tozadevna kontrolna sredstva. Istotako važno bi bilo tudi odpraviti neprimerno odredbo, da se kazensko odtegnejo službene starostne doklade in da se v plačilno razpredelnico uvrste delavci v sušilnici, postreščki vzpenjač in požarni čuvaji.

Ponovno prosimo, da naj se izpolnijo želje sezonskih delavcev v vzhodnogaliških tvornicah, obrazložene v spomenici leta 1912.

Dobrodelne naprave. Skrb za bolnike.

Kako da je potrebno, da se izpremene določila glede na preskrbo jetičnikov, smo že večkrat opozarjali in z

V žitni jami.

Angleški: G. D. Haigh. Slovenski: Dr. J. K.

Bilo je nekaj dni po našem prvem boju z Matabali dne 4. novembra 1893 ob reki Ingnesi, ko je mala četa naših konjnikov šla iskat živeža.

Naša kolona pod vodstvom majorja Gvulda je imela že malo hrane; zato smo morali poiskati matabalske kraale (koče), da dobimo žita. Takrat so imeli divjaki navado spravljati žito pod svoje živinske kraale v ogromnih jamah; za vhod je bila ozka luknja krog tri čevlje globoka. Spustil si se doli in našel v veliki votlini vse polno žita. Ob strani so bili veliki otepi slame, ali mali lončeni vrči, ki so bili v njih navadno orehi in bob.

Ko sem bil prvič v taki podzemski žitnici, se mi je zdelo, da je neke vrste Ali Baba votlina. Malo zabave je bilo jo preiskovati. Izdelana je bila trdno. Nesreča je hotela, da so navadno mene izbrali za ta posel, ker je bilo takrat zelo malo suhega mesa krog mene. Oj, kako sem se postil. Žito je puhtalo nekako soparo iz sebe in ker sem delal na vso moč, sem se zelo utrudil.

Nekega dne smo prišli v obsežen kraal in ko smo skrbno šli skozi kočo, če ne bi bil kak Matabaler skrit, smo

stopili preko živinske ogradi. Tu sem odložil suknjo in puško, ter sem zlezal skozi luknjo. Nekaj mož je bilo postavljenih v mali oddaljenosti za straže, drugi so bili pa pri odprtini in hitro polnili vreče z žitom, ki sem ga dajal kvišku.

Krog četrte ure sem trdo delal in sem si mislil, da je čas, da si počijem, ko z naglim pok! pok! počijo puške in začujem matabalski krik.

Ker se ni dalo nič narediti in nisem mogel iz jame brez pomoči, sem se odtegnih takoj v najoddaljenejši kot in sem počenil za eno žitno košaro v strahu, ker nisem imel niti noža pri sebi.

Po kriku sodeč so bili Matabali močnejši in jel sem misliti, kako se bo reč razvozljala, in ali bodo naši prisiljeni se umakniti. Vedel sem, da se povrnejo prej ali kasneje, pa tu se je pokazalo, da utegne to čakanje prinesiti več razburjenja, nego mi ga je bilo ravno treba.

Za nekaj časa, ko sedim tu in pazljivo poslušam, začujem Matabale ob odprtini v votlino. Sreča, da je bilo svitlo samo pod odprtino, druga votlina je bila v gosti megli. Če ne bodo prav posebno natančno iskali, sem računal, da me ne zasledo.

Naekrat — tof! skoči en Matabalec v žitno votlino. Stisnem se nazaj in

komaj in komaj se drznem dihati, ker ni bilo nič prijetno premišljati, kaj bi se mi utegnilo zgoditi, če me najde. Iz svojega zatišja sem ga mogel natanko videti, bil je krepak mlad bojevnik; kar sem pa posebno opazil, je bilo, da je imel kup precej nevarnih assegaiov, (sulic) ko jaz nisem imel sploh nobene orožja.

Matabalski jezik je precej znak zulu-jeziku in zato sem mogel razumeti, ko je vsiljivec klical ljudem gori, da ni nikogar v votlini. Zaklical je potem, naj ga dvignejo kvišku; oni so mu pa rekli, naj jim prej da gori nekaj orehov.

Brž je zgrabil eno bližnjih košaric in je bil kmalu gotov v moje veliko veselje. Čutil sem se zdaj mnogo bolj varnega, ko sem računal, da pojde moj ne ljubi gost kmalu vun.

Naenkrat pa začujem krik zamorcev na vrhu. »Amakiva« (bel mož) zakriče in nato zaslišim topot njihovih nog, ko so bežali proč. Mladi bojevnik poskoči proti luknji, toda ni ga bilo, ki bi mu pomagal, ker so vsi prijatelji zbežali. Ko se je trudil in poizkušal splezati kvišku, skočim in ga primem krog pasa. Na mojo čast, rjul je kot zverina. Gotovo je mislil, da so ga zgrabili duhovi. Brž sem pa videl, da sem vjel Tartarja, posrečilo se mu je namreč oprostiti si eno roko in potlačil me

je doli z enim svojih assegaiov. Sukala sva se semtertja in nazadnje sem ga zgrabil za vrat in poizkušal stisniti do nezavesti, on pa se je divje upiral.

»Brž kvišku, Haigh,« začujem klic v domači besedi. »Zamorcev je na stotine tukaj in ni niti trenutja čakati.«

»Pomagaj, zavpijem. Držim tu doli fanta in če ga spustim, me zabode.« Nato poskoči skozi luknjo doli moj tovariš O. Leary. Takoj je spoznal, kako in kaj in je udaril Matabala s kopitom svoje Martini puške preko glave, da je bil naenkrat miren.

»Nimava časa izgubljeni, pravi. Poklekni, da morem doseči vrh z rokama; potem te potegnem vun.«

Sklonem se, on mi stopi na hrbet in se dvigne skozi luknjo.

Sekundo kasneje skoči doli kakor strela.

»Za božjo voljo, zakriči. Zverine so že nazaj in so me opazile.«

Bila sva zopet v pravi stiski. O Leary mi je povedal, da je prišel samo zavoljo mene nazaj, ostali so šli čim najhitreje so mogli, da pokličejo tovariše in s silo napadejo Matabale. O Leary je imel puško in krog trideset patronov, tudi samokres in nekaj krogel. Samokres je dal meni, Nato sva se stisnila v kot in poslušala.

ozirom na posebno važnost te zadeve prosimo, da naj se prej ko mogoče zgrade že naprošeni paviljoni k že obstoječim zdraviliščem jetičnikov, ker prostorne razmere v obstoječih zavodih pravočasen sprejem jetičnikov večinoma onemogočujejo. Skrb za rekonvalescente je stvar, ki jo zdravje delavstva zahteva in naj se prej ko mogoče uresniči. Brezplačno zdravniško preskrbovanje nezavarovanih svojcev tobačnega delavstva, ki smo jo že večkrat naprosili, bi se lahko s primerno malimi stroški uvedlo. V tvornicah, kjer še ne obstoje, naj se uvedejo tvorniška kopaljšča.

Prosimo, da naj se še bolj izpopolne tvorniške kuhinje.

Hvaležni smo, ker je visoko c. kr. glavno ravnateljstvo leta 1910. izpremenilo določila za provizije po načelu, da znašaj provizija 80 odstotkov temeljne vsote vsakokratnega plačilnega razreda. Po letu 1911. uveljavljeni plačilni razpredelnici in po izvišanju plač za provizijo veljavno načelo ne učinkuje več v polnem obsegu. V naši lanski spomenici smo obrazložili, da odstotna postavka provizije za posamezne delovske kategorije pod določeno višino pade in da se morajo zato provizijska določila izpopolniti. Saj dva nova provizijska razreda se morata glede na izpremenjene razmere priklopiti.

Tudi letos prosimo, da naj se pospeši postopanje pri nameravanih vpopojitvah, ker bolniško blagajno počasno postopanje obremenjuje.

Skrb za stanovanja.

Kakor vsako leto, tako tudi letos opozarjamo na veliko važnost velikopotezne stanovanjske skrbi za tobačno delavstvo, ker so postale glede na stanovanja razmere za delavstvo nezno. Vedno višje stanarine silijo tobačno delavstvo, da vedno dlje od tvornic stanuje in je mnogokrat nad eno uro hoda do tvornice. Izredno bi olajšalo gospodarske razmere tobačnemu delavstvu, če bi glavno ravnateljstvo nameravalo stanovanjsko akcijo kmalu izvedlo.

Prepričani zavesti, da sporazum med predstojniki in delavstvom zelo pospešuje podjetje, tudi letos prosimo, da naj se organizacija prizna, da naj se uvedejo delovski odbori in da naj se delovni red in disciplinarni predpisi po naših predlogih izpremenijo. Če se izpolnijo te želje, ki bi nobenih izdatkov ne povzročile, bi se pravno stanje delavstva bistveno utrdilo in bi brezdvomno veselje do dela znatno dvignilo. Če se z izpolnitvijo predloženih prošnja izboljša tudi gospodarski položaj in vzamejo delavstvu težke materielne skrbi, bi to tudi na obrat ugodno vplivalo.

Načelstvo Avstrijske kršćanske tobačne delavske zveze,

Dunaj, majnika 1914.

Slovenski železničar.

Brihtna južna železnica je izdala ferman, po katerem naj bi uslužbenci naročili v zgodnopoletnem času potrebno kurivo za prihodnjo zimo, češ da v jesenskih mescih in po zimni primanjkuje voz za prevažanje, vsled česar se pripeti, da morajo železničarji po več časa čakati, zlasti na premost. Z nekega stališča je ta skrb hvalevredna, da se uprava briga za svoje ljudi, posebno, če ne bi bilo za tem nekaj neodkritosti in kratkovidnosti opaziti. Radi plačila ne rečemo nič, ker je uslužbencem dovoljeno nabavo plačevati v malih obrokih, lahko bi si torej vsak preskrbel drva in premog čez leto, ker v jeseni ima tak večje izdatke za zimsko obleko, a nastane pa vprašanje ali ima pa tudi vsak primernih prostorov na razpolago, kamor bi spravil večjo zalogo pod streho. Gospodje, ki izdajajo take odredbe vendar ne stanujejo kje na kmetih, da bi jim bile mestne stanovanjske razmere tako neznane, da ne bi vedli, kake so naše drvarnice. Kdo v mestu pa ima prostore na razpolago, večina jih je v podzemskih kletih. K temu pride pa še vpoštev, da ni nobeden zavarovan proti hudomušnim hišnim gospodarjem, da bi se mu ne bi bilo treba bati, da se bo moral kmalo morda seliti v nasprotni konec mesta, ali izven mesta, ali pa celo v tujo postajo. Premog, ki ga dobivamo mi železničarji itak ni prve vrste, za nas so vsake smeti dobre. To pa tudi vsak dobro ve, da se premog razdrobi, če se večkrat premeče in iz težko prisluzenega ali celo pristradanega denarja navsezadnje ni družega, kakor kup smeti. Tako se zopet očitno vidi, da upravi ni na tem svojim uslužbencem res pomagati, ampak njej se gre edino le za to, da sebe, svoje in javnost vara kje in koliko le more. S takimi odredbami, gospodje, nam prav nič ni pomagano, poskusite enkrat sami na sebi in videli boste, kako nesmiselne so. Vse kar je

slabega kopirate takoj po državni železnici, zakaj pa tudi ne dobre naprave? Tam imajo v vseh velikih postajah stalno zalogo kurilnega materiala za uslužbenca, napravite tudi vi to, in sicer takrat, kadar mislite, da so vam sredstva najbolj na razpolago; nam pa ustrezite takrat, kadar vas prosimo, saj se vedno tako radi pobahate s humanimi napravami, pa bo nam vsem ustrezno.

Kako socialni demokratje svoje podpirajo. Članarina pri socialnih demokratih ni majhna, to vedo sodrugi najbolj sami, a kam izgine njih denar, za tem si vprašati ne upajo in tudi ne smejo. Da se zamorejo bahati kot podporna organizacija, si pa pomagajo na drug jako cen način. Kdor potrebuje podpore, je obžalovanja vreden siromak, nikomur ne želimo tega, ampak izreči moramo enkrat ostro kritiko o načinu, kako gospodje obersodrugi postopajo in kako se jim gre na škodo ugleda uprave in osebja sploh še celo na roko od takih in tistih organov, ki bi morali kaj takega kratkotalno preprečiti. V Ljubljani ga ni meseca, da ne bi bila pri postajni blagajni ob izplačevanju mesečnih razpoložena nabiralna pola, s katero se za kakega sodruga fehtari. Seveda se izbere vselej le kak tak potrebnež, za katerega se dobro ve, da je in ostane veren in zvest sodrug; resnična potreba je bolj poststranska stvar. Oblika omenjenih nabiralnih pol in njih pravi namen sta, ki zapadeta naši kritiki, in sicer grajamo v prvi vrsti in nad vse, da se blišči na čelu vsake pole lastnoročni podpis gospoda protektorja - načelnika postaje, dasiravno še nismo opazili, da bi on sam kdaj odrazil kako kronico, pač pa vemo, da se darovatelje stiska z opazko, češ, gospod inšpektor so rekli, da bi dali, glejte tu njih podpis. Ljubljanski gospod načelnik glavnega kolodvora je baje dal socijem celo častno besedo, da bo, in sicer samo le te, nikoli pa tudi kako drugo organizacijo v tem podpiral. Dasiravno se taka vest o takem dostojanstveniku, ki bi moral biti neomadeževano nepristranski, nekako čudno sliši, vendar jo moramo verjeti, ako opazujemo, kako oholi in ošabni so postali sodrugi ravno pod njegovim režimom in kako se zapostavlja uslužbenca in delavce drugega mišljenja. Da iz tega cvetja ne bo dozorelo kaj prida seme, o tem pojo danes že vrabci po kolodvorskih strehah; resnico naših besed pa bo prej ali pozneje občutila uprava, ki kaj takega slepo trpi. Nič ni na svetu nespremenljivega in tako upamo, da bo tudi tega sistema enkrat zaželeni in upravi prepotrebni konec. S temi nabiralnimi polami je obenem dosežen dvojen namen, namreč prvič se kaže pri darovateljih neka tekma, nobeden ne bi bil rad med najslabšimi, vsak se hoče izkazati kolikor mogoče požrtvovalnega sodruga, da bi se mu morda ne očitala umazanost. V teh nabiralnih polah pa imajo socialni demokratje tudi najboljšo kontrolo nad vsemi uslužbenci, kolikor so le-ti njih komandi pokorni in kolikor ne, in to je najbolj žalostno. Da se uslužbenci v slučaju potrebe medsebojno podpirajo, je nad vse lepo in hvale vredno, a da se ta plemenitost izrablja v strankarske namene, to je — milo rečeno — graje vredno. Bolj primerno in edino korektno bi bilo, da se te pole odpravijo, namesto njih pa uvede pušica, v katero lahko vsak svoj dar vrže, ne da bi bil podvržen kakikoli kontroli. Uverjeni smo, da bi uspeh prav nič ne zaostajal za sedanjim, ker marsikateri ali iz strankarske mržnje ali pa, ker noče svojega imena mazati na ta usodni papir, raje nič ne da. Ključ k pušici imej spravljen gospod postajenačelnik, ki jo ob navzočnosti potrebneža in zastopnikov organizacij odpre in nabrano vsoto izroči njenemu namenu. Vseh — pripoznamo, da včasih tudi krivičnih — predsodkov bi bilo konec, seveda moralo bi se pa tudi popolnoma objektivno ozirati na vse potrebne, brez ozira na njih pripadnost tej ali oni organizaciji. Ko bi gospodje sodrugi hoteli naš nasvet zmereno in trezno prevdariti, prišli bi gotovo do zaključka, da imamo prav. Bomo videli. Končno si usojamo še misel: Ali se s takimi zbirkami ne pretežira umazanost uprave, ki bi edina bila dolžna za svojega vsled kake nezdode ali v službi nakopane si boleznivi v bedo zašlega služabnika dostojno skrbeti, ne pa ga prepustiti usmiljenju tistih, ki so sami usmiljenja vredni in potrebni.

Nesreča na ljubljanskem glavnem kolodvoru. V soboto zjutraj se je pripetila nesreča, ki bi bila lahko imela nedogledne posledice; le čudnemu slučaju je pripisati, da ni bilo človeških žrtev. Normalno ob 5. uri 55 minut v Ljubljano prihajajoči dunajski brzovlak št. 5 je imel par minut zamude. Ob 6. uri ima odhajati osebni vlak držav-

ne železnice št. 1712, stal je že zaseden in pripravljen na takozvanem skladiščnem tiru vstric menjalnega stolpa II., čakal je samo še na pasażirje od brzovlaka. Skozi štiri leta sem je vozil dunajski brzovlak redno zmiraj na tir številka 5, od 1. majnika letos sem pa mu je odločen tir št. 3, in to je bilo v tem slučaju usodepolno. Razumljivo je, da preidejo stalne odredbe osobju v kri in meso, da jih izvršuje nekako mehanično. Tako tudi tukaj, službujoči gospod uradnik je blokiral in dal postaviti brzovlaku pot na tir št. 5, zadnji hip pa je spoznal zmoto ter je ukazal menjalnik prestaviti tako, da bi brzovlak vozil na tir št. 3. Ker se je pa nahajal brzovlak že v rajonu postaje tudi centralni strežaj, ni imel časa kaj premišljati ter je slepo ubogal ukazu, a bilo je že prepozno; brzovlak je bil že na menjalniku, deloma že čezenj. Posledica je bila, da je skočilo par voz brzovlaka iz tira, od katerih se je eden preuknčil proti na sosednem tiru stoječemu, gori omenjenemu vlaku državne železnice, in tudi pri tem en osebni voz podrl na stran. Da je bil polom pri brzovlaku še večji, je vplivalo tudi to, da je prišel nek po iztirjenem vagonu podrti semafor pod vlak in se končno razbit započil med kolesje. Sreča v nesreči je bila, da se ljudem ni nič zgodilo, en sam potnik je zadobil na obrazu malo prasko, drugi pa so ušli s samim strahom. Pohvalno moramo omeniti hladnokrvnost službujočega uradnika, ki ni zgubil pameti, ampak je takoj odredil potrebno, da sta prizadeta vlaka le z malimi zamudami odhajala iz postaje naprej. Obe železnici trpita na materialu precej škode, to pa nikakor ne vsled nemarnosti osebja, katero se bo sedaj porinilo na zatožno klop, ampak vsled nevdržljivih razmer na tem kolodvoru, kar se tiče prostora. Največ krivde gre na rovaš tistih, ki bi bili morali že davno nastopiti, da se ta srednjeveški kolodvor potrebam primerno razširi, ker tak kakor je sedaj, je čisto navadna past za potnike in uslužbenca. O tem predmetu bo treba še govoriti. Objavili bomo o tem še že objuljeno nam strokovno poročilo.

Slovenski železničarji goriške proge, prihodnjo nedeljo, dne 7. junija, vsi na shod v Podbrdo ali pa v Bohinjsko Bistrico. Prvi se vrši ob 11. uri dopoldne v gostilni »na Pošti«, drugi pa ob pol 4. uri v hotelu »Markež«. Na obeh govori glavni tajnik J. S. Z. g. dr. Mohorič iz Ljubljane.

Nezgodna razzodišča.

V zadnji številki našega lista smo že omenjali, kako vlada med nezgodnimi zavarovalnicami in njih zavarovanci glede na nezgodne odškodnine večno nasprotstvo. Zavarovalnice gledajo na to, da čuvajo svoje koristi, poškodovanci pa gledajo na to, da pridobe kolikor mogoče visoke odškodnine. V tej večni vojski tvorijo zavodi močnejši del, zavarovanci pa slabši del, zato je tudi proti nezgodnim zavarovalnicam toliko nevolje in jeze. Splošno mnenje med delavstvom je, da nezgodne zavarovalnice preveč čuvajo koristi svojih zavodov. Nezgodni delavski zavodi sami določajo v zmislu nezgodne postave, če se določijo poškodovancu delovne ali deloobratna nezgoda ali ne in kako visoko odškodnino mu določijo. Proti odloku delavskih nezgodnih zavodov pa ima prizadeti član pravico, da se sme na razzodišče nezgodne zavarovalnice pritožiti. O nezgodnih razzodiščih razpravlja § 38 postave o nezgodnem zavarovanju in pa naredba notranjega ministrstva 10. aprila 1889.

§ 38. nezgodne postave določa, da se mora tam, kjer ima delavska nezgodna zavarovalnica svoj sedež, ustanoviti razzodišče, ki je edino poklicano, da razzoja o odškodninah, ki jih zavod ne prizna. To določilo se pa nikakor ni v praksi izkazalo. Člani železniške nezgodne zavarovalnice imajo n. pr. razzodišče na Dunaju, Korošci v Gradcu, Kranjci in Dalmatinci v Trstu. Za poškodovanca, ki išče svojih pravic pri nezgodnem razzodišču, ne more biti vseeno, če more ali nemore biti pri razpravi navzoč ali ne. Tudi delavskim strokovnim organizacijam ne more biti vseeno, kje ima svoj sedež nezgodno razzodišče. Po mnenju pisca tele razprave bi moralo biti nezgodno razzodišče povsod, kjer je sedež kakega okrožnega ali deželnega sodišča, pa bi se tako omogočilo, da so prizadeti poškodovanci lahko sami pri razpravah navzoči, kar je zdaj zvezano le z velikimi stroški, ki zadevajo v prvi vrsti gospodarsko slabejši delavski stan in stanovske organizacije, ki si jih je delavstvo samo ustvarilo. Naši bravci znajo, da je z novim rudarskim nezgodnim zavarovanjem (gl. »Našo Moč« z dne 17. aprila 1914) to načelo že opu-

ščeno, ker določa § 15. te odredbe, da se razzodišča za rudarske nezgodne zavarovalnice ustanove ali na sedežih rudarskih oblasti ali pa na sedežih razzodišč delavskih nezgodnih zavarovalnih zavodov.

Razzodišče obstoja iz enega stalnega predknednika, štirih prisednikov in ga predknednika, štirih prisednikov in njegovega namestnika imenuje sporazumno z notranjim inistrom pravosodni minister iz sodnih državnih uradnikov. Nadalje imenuje notranje ministrstvo še dva prisednika in dva namestnika, ki morajo biti tehnično izobražene osebe, enega prisednika in njegovega namestnika izvolijo podjetniki, enega prisednika in njegovega namestnika pa zavarovanci. Člani razzodišča ne smejo biti člani načelstva zavarovalne družbe in tudi ne smejo biti v njeni službi. Izdatke za nezgodno razzodišče mora pokrivati nezgodna zavarovalnica. Pritožbe ali tožbe proti razzodbi razzodišča niso dopustne. Sklep razzodišča ali pogodbe med strankami je dolžno izvesti pristojno sodišče dolžnika.

Zahteve za odškodnine proti nezgodnim zavodom se morajo vložiti potem tožbe, preden poteče eno leto, ko se je dostavil prizadetemu tozadeven odlok.

Dne 10. aprila 1889 izdana odredba notranjega ministrstva o nezgodnozavarovalnih razzodiščih obsega 36 paragrafov, ki določajo, da se povsod, kjer se ustanovi nezgodna zavarovalnica, ustanovi tam, kjer ima zavarovalnica svoj sedež, razzodišče.

Kdor je v razzodišču izvoljen, more izvolitev le odkloniti, če je že nad 60 let star, ali pa, če ima telesno napako, ki mu onemogoči, da bi mogel svojo dolžnost izvrševati, in pa tudi, če je pred dobo, ko je bil izvoljen že posloval kot prisednik razzodišča. O tem, če je odklonitev dopustna, razzoja tista politična deželna oblast, v katere upravnem okrožju je sedež zavarovalnega zavoda.

Člani razzodišča imajo pravico, da se jim povrnejo njih dejanski izdatki. Prisednik, ki ga izvolijo zavarovanci, in njegov namestnik dobita za vsako funkcijo odškodnino, katere višino določijo politična oblast.

Razzodišče se konstituira po predsedniku, kateremu naznani imena imenovanih in izvoljenih članov politična oblast. Prisedniki in njih namestniki morajo seči v roko predsedniku in obljubiti, da bodo vestno in natančno svoje uradovanje izvajali. Predsednika in njegovega namestnika veže sodna prisega.

Razzodišče ima javne in tajne seje. Sklepno je, če so navzoči predsednik in štirje prisedniki, oziroma njih namestniki in se mora k seji pritegniti tudi zapisnikar.

Tisti člani razzodišča, ki ne da bi se zadostno opravičili, trajno svoje dolžnosti zanemarjajo, lahko politična oblast odstavi in mora predsednik v takem slučaju potrebno nadomestilo preskrbeti. Člani razzodišča so dolžni, da v sporih, ki se tičejo njih samih, njih žene ali take osebe, s katerimi so v naravnostni vrsti v sorodu ali v svaštvu, ali ki so z njimi po adaptaciji v zvezi in s katerimi so do četrtega kolena v sorodu ali do drugega kolena v svaštvu, ne sodelujejo. Stranke tudi lahko člani razzodišča, dokler se ne prične razprava, odklonijo, če obstojajo razlogi, ki bi znali vzbuditi pomisleke o njih pristranosti. Če odklonjeni član ne prizna odklonilnega predloga, razzoja o predlogu v njegovi nenavzočnosti, ko se je pritegnil njegov namestnik, o predlogu v tajni seji.

Razzodišče je izključno pristojno, da razzoja o zahtevah po odškodnini na zavode, ki jih ti ne priznajo, in o zahtevah, ki jih stavijo okrajne bolniške blagajne do zvezne blagajne.

Zahteve za odškodnino proti zavarovalnemu zavodu se morajo vložiti potem tožbe, preden poteče eno leto, ko se je dostavil prizadetemu odlok nezgodnega zavoda, ki določijo odškodnino ali jo odklanja, ki zniža ali ustavi priznano odškodnino.

Tožba mora obsegati strnjen popis spora in mora označiti dokazila. Oblastveni spisi se morajo priložiti v izvorniku ali pa v prepisu.

Tožba se mora vložiti ali pismeno in sicer v dveh izvodih, ali pa da ustmeno na zapisnik pri predsedniku razzodišča. Če je potrebno, da se tožba razširi, ker ni popolna, predsednik vse potrebno vredi, da se dopolni.

Pri tej priliki opozarjamo, da se lahko da tožba na zapisnik tudi pri okrajnih sodiščih, če tožnik v zmislu § 63. civilnoprocesnega reda dokaže, da ima pravico ubožcev, kar se pri pretežni večini prizadetih pač lahko dokaže.

Predsednik razsodišča izroči en izvod tožbe, oziroma prepis zapisnika in prepise priloge toženki, ki jo pozove, da v določenem roku v dvakratnem izvodu svoje protiugovore vložijo. En izvod teh ugovorov predsednik pusti stranki dostaviti.

Kakor hitro so protiugovori vloženi, ali če preteče obrok, ne da bi jih bil zavod vložil, odredi predsednik uradno, da se izvedejo še potrebne pisarije, da se preskrbe dokazila, ki bi jih v ustni razpravi ne mogli izvesti, in da se sploh izvedejo poizvedbe, da se dožene dejanski položaj. Pravico ima, da se tozadevno obrača za pojasnila na državne, deželne in občinske oblasti, kakor tudi na nezgodni zavod.

Ko je uvodno postopanje končano, razpiše predsednik razsodišča ustmeno razpravo. Razpis izostane, če razsodišče v nejavni seji sklene, da se o tožbi ne more razpravljati, ker razsodišče ni v zadevi pristojno, in če se je tožba prepreno vložila.

Razsodišče razpravlja javno, ustmeno in neposredno. Razpravo vodi predsednik, ki mora skrbeti, da se sporno vprašanje temeljito in stvarno obrazloži. Poročati mora o predstopanju in o njegovem uspehu, zaslišati mora stranke in sprejeti dokazila. Predsednik ima med sejo tudi policijsko oblast in lahko ob vsaki nedostojnosti odredi denarno globo do 20 kron ali pa zapor do 24 ur. Upravičen je, da povabi k razpravi priče in izvedence tudi s silo in da jih kakor tudi stranke zapriše.

Če se kdo zasliši izven sedeža razsodišča, se pristojno sodišče naprosi, da izvede zaslišanje.

Razsodišče sklepa v nejavni seji. Navzoči morajo biti vsi člani razsodišča. Sklepa se z večino glasov. Razsodišče sklepa po prostem prepričanju, ki ga je dobilo pri razpravi, ko je vestno pretehtalo dokazila, ne da bi bilo na dokazila pravila vezano.

V razsodbi se mora jasno izpovedati kaj mora dati stranka v glavni stvari in glede na postranske zahteve in katere zahteve se morajo odkloniti kot neutemeljene. Določiti se mora tudi rok, v katerem se mora, kar se je naložilo, izvesti.

Če kaka stranka zahteva, da naj se ji vrnejo stroški, tudi o tej zahtevi razsodišče sklepa in določi tudi znesek.

Razsodbe razsodišča morajo obsegati imena vseh članov, ki so pri razsodbi sodelovali. Razsodba mora navesti tudi razloge, ki so bili glede na razsodilo merodajni. Prvoten spis razsodbe morajo podpisati vsi razsodniki, ki so ob odločitvi sodelovali. Če le mogoče, naj se razsodilo razglasi ustmeno, ko se je ustna razprava končala. Če ni mogoče razglasiti razsodbe ustno neposredno po končani ustni razpravi, in če niso bile stranke pri razglasitvi razsodila navzoči, se jim mora uradna razsodba dostaviti.

Če stranka ne pride k razpravi, se lahko tudi v njeni nenavzočnosti sklepa. Razsodilo razsodišča ali pred razsodiščem sklenjeno pogodbo mora izvesti dolžnikovo pristojno sodišče. O ustnjeni razpravi se naj sestavi zapisnik, ki obsegaj imena navzočih članov razsodišča, strank in njih zastopnikov ter mora obsegati bistvene dogodke, ki se zgodijo v seji.

O nejavnih sejah se mora voditi poseben zapisnik, iz katerega mora biti razvidno, kako se je posvetovalo in sklepalo.

Vsak zapisnik morata podpisati predsednik in zapisnikar.

Kako naj delavci, če mislijo, da se morajo pritožiti, postopajo.

Predpisi, ki smo jih navedli, so sicer jasni, a vseeno mora zanimati vsakega delavca, vsako delavko, kako naj se postopa v slučaju, če misli, da mu zavarovalnica ni dala tiste odškodnine, ki mu po njegovem mnenju gre.

Izvedimo praktično eno tožbo. Pomnimo pa, da se mora samoposebi umevno vsak slučaj posebej presojati in da se mora za vsak slučaj postopati po danem položaju.

Delavec France Janoš dela v tvornici Jakoba Omruta. Pri delu ponesreči. Ko se poškodba zaceli, ali kakor se pravi, da je zdravstveno postopanje končano, mu delavska nezgodna zavarovalnica pošlje odlok, v katerem mu naznanja, da je po dognanih poizvedbah dognala, da je radi delovršbene nezgode njegova pridobitna zmožnost tako prikrajšana, da mu določi kot deloma za delo sposobnemu svojemu članu od njegovega letnega zasluzka dnevnno 2 K 50 vin. = 750 K na leto 45 odstotno odškodnino v letnem znesku 337 K 50 vin. in se mu bo ta renta izplačevala v mesečnih obrokih po 28 K 12 vin.

Janošu so se sicer rane zacelile, a

on natančno zna in ve, da ne more ničesar delati. Zapazi pa tudi, ko je prečital odlok, da se tudi njegov letni zasluzek ne vjema s tem, ki ga je navedla zavarovalnica v odloku. Gospodar mu ni plačeval na dan 2 K 50 vin., marveč 3 K 50 vin. Ker mu ne gre v glavo, da bi mogel biti že tako dober, da bi mogel delati, in ker kot član Jugoslovanske Strokovne Zveze ve, da je njen načelnik dr. Ivan Zajec zdravnik, ki je kot večleten zdravnik delavskih bolniških blagajen večak na delavsko zavarovalnem polju in mu zaupa, stopi nekega dne v ljubljanski Union, kjer dr. Zajec od 1. do 3. ure sprejema bolnike, in ga prosi, naj ga z ozirom na posledice, ki mu jih je zadala njegova delovršbena nezgoda, preišče. Dr. Zajec ga natančno preišče in mu pravi: Prijatelj, posledice Vaše delovršbene nezgode so take, da ste popolnoma zaradi te nezgode za delo nesposobni. Janoš naprosi dr. Zajca, naj bo tako dober in naj izstavi o izidu preiskave zdravniško izpričevalo, kar dr. Zajec samoobsebi umevno tudi stori. Ker je Janoš zelo previden in izkušen mož, se poda še k zdravniku X. Y., ki ga tudi naprosi, naj ga preišče. Tudi ta zdravnik, ki o dr. Zajčevem preisku in izpričevalu ni ničesar znal, dožene to in izstavi mogoče z drugačnimi izrazi zdravniško izpričevalo, ki se bistveno samoobsebi umevno popolnoma vjema z izpričevalom, ki ga je izstavil dr. Zajec.

Janošu sta zdaj odprti dve poti. Lahko gre, ko si je preskrbel ubožni list, k pristojnemu okrajnemu sodišču in prosi, naj vzamejo njegovo tožbo proti nezgodni zavarovalnici na zapisnik ali protokol, kakor se pravi, lahko patudi sam ali pa po kom drugem pusti tožbo spisati in jo odpošlje, samoobsebi umevno, priporočeno (rekoman-dirano) na razsodišče prizadete delavske nezgodne zavarovalnice.

Tožba se glasi približno spisana v dveh popolnoma enakih izvodih takole:

Kolka prosto v zmislu delavske nezgodne postave z dne 28. decembra 1887, §§ 56, oziroma 75.

Razsodišču delavske nezgodne zavarovalnice

Franc Janoš, delavec v tvornici Jakoba Omruta, je pri delu ponesrečil. Delavska nezgodna zavarovalnica v mi je po odloku z dne, št., ki ga prilagam, naznanila, da je dognala njegov letni zasluzek s 750 kronami in da je na pridobitni zmožnosti vsled te delovršbene nezgode v toliko oškodovan, da se mu je nezgodna odškodnina odmerila s 45% njegovega zasluzka v znesku 337 K 50 vin. in se mu bo ta renta izplačevala v mesečnih obrokih po 28 K 12 vin.

V zmislu § 38. delavske nezgodne postave vlagam tako proti določbi mojega letnega zasluzka kakor tudi proti izmeri priznane mi odškodnine na razsodišču

tožbo.

1. Moj gospodar Jakob Omrut mi ni plačeval dne 2 K 50 vin., kakor to navaja priloženi odlok nezgodne zavarovalnice, marveč mi je plačeval dnevno 3 K 50 vin. Da je to res, dokazujem z osmimi plačilnimi nakaznicami, ki jih tožbi prilagam, pripravljen sem to tudi s prisego potrditi, kakor to tudi lahko potrde moji sotovariši Franc Jan, stanuje, Jože Zev, stanuje, in Ivan Gonja, stanuje Predlagam: Po pristojnem okrajnem sodišču v Ljubljani naj se tako navedene priče, jaz sam in moj gospodar Jakob Omrut pod prisego zaslisišmo, da je znašala moja dneva 3 K 50 vin. in ne 2 K 50 vin. in se sklicujem pri tej svoji zahtevi na § 18. odredbe notranjega ministrstva z dne 10. aprila 1889., drž. zak. št. 74, o natančnejših določilih glede na razsodišča nezgodno-zavarovalnih zavodov. Moj letni zasluzek znaša v zmislu § 6. odstavek 5. tristokratni moj dnevni zasluzek 3 K 50 vin.; torej 3·50 × 300 = 1050 kron, ki naj tvoritemelj za odmero moje rente.

Delavska nezgodna zavarovalnica mi je nadalje v uvodoma omenjenem odloku določila letno rento, ki odgovarja 45% mojega letnega zasluzka, češ da sem le deloma delanezmožen. Tudi renta se je mojem mnenju pravno pomotno odmerila. Vsled posledic delovršbene nezgode, ki me je zadela, sem še danes tako slab, da nisem za nobeno delo sposoben. Takoj, ko mi je bil zgorajšnji odlok dostavljen, sem se pustil preiskati po gospodu zdravniku dr. Ivanu Zajcu, praktičnem zdravniku v Ljubljani, in po gospodu zdravniku X. Y., ki sta o mojem po nezgodi povzročenem zdravstvenem stanju izsta-

vila zdravniški izpričevali, ki ju prilagam. Ker oba gospoda zdravnika v svojih zdravniških izpričevalih izjavljata, da sem vsled posledic nezgode za vsako trajno delo nesposoben, je postopanje delavske nezgodne zavarovalnice pravno pomotno. Nezgodna zavarovalnica mi je namreč določila nezgodno zavarovalnino (rento) v zmislu § 6. delavske nezgodne postave, črka b, ki določa, da se v slučaju delne pridobitne nesposobnosti določi odškodnina, dokler pridobitna nesposobnost traja, v primeri z ostalo pridobitno zmožnostjo, a ne nad 50% letnega delovnega zasluzka. To določilo postave se pa v mojem slučaju ne more uporabljati, kar dokazujem s priloženima zdravniškima izpričevaloma, da sem za vsako delo trajno nesposoben in mi torej gre v zmislu § 6., črka a, delavske nezgodne postave trajna renta (odškodnina), ki znaša 60% mojega letnega zasluzka.

Če bi se morebiti glede na ugotovitev moje pridobitne nesposobnosti sklicevala tožena nezgodna zavarovalnica na izjavo svojega zaupnega zdravnika, predlagam, da naj se le-ta, kakor tudi gospoda dr. Ivan Zajec in dr. X. Y. pod prisego o mojem zdravstvenem položaju zaslišijo pri pristojnem okrajnem sodišču.

Sklicujem se na navedena dejstva predlagam:

Razsodišče delavske nezgodne zavarovalnice naj razsodi:

a) letni zasluzek je toženi zavod dolžan tožniku odmeriti s 1050 kronami;

b) ker je tožnik popolnoma nesposoben si kaj pridobiti, mu je toženi zavod dolžan odmeriti in nakazati v izplačilo 60% njegovega letnega zasluzka, t. j. 630 kron;

c) toženi zavod naj se obsodi, da nosi stroške postopanja.

Ljubljana,

Franc Janoš.

Nadaljnja Janoševa usoda je v rokah razsodišča.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Shod J. S. Z. je bil v ponedeljek, dne 1. t. m., v Radečah. Udeležili so se ga v lepem številu železničarji in delavci ter delavke cementne tvornice v Zidanem mostu in papirnice v Radečah. Na shodu so govorili Moškerc, delavski tajnik Zajec, č. g. župnik Hirše in župan Kacjan (Loke) in župan Rižnar (Radeče).

Občni zbor J. S. Z. na Viču bo v nedeljo, dne 7. junija, ob 10. uri dopoldne.

Sava. Shod J. S. Z. se je vršil v nedeljo, dne 24. maja, ob 3. uri popoldne. Bil je krasen, dvorana natlačeno polna. Prišel je k nam naš delavski prvobornik g. dr. Krek. Ker je naša industrijska družba začela odtrgavati akordni zasluzek pri delavcih, je sedaj pri taki draginji skrajno nedopustno in krivično. Dr. Krek nam je podal razne številke, kako delavci zaslužijo v raznih državah, n. pr. v Ameriki, na Angleškem in na Nemškem. Iz teh številk smo spoznali, kako daleč zadaj smo mi s plačo v primeri z delavci v drugih državah. Ker se pa tukaj slišijo govornice, da je Kranjska obrtna družba odtrgala delavcem plačo, ker je kranjski deželni odbor zvišal obrtni davek, to je pa skrajno neverjetno, ker davek se plača od čistega dobička, bi svetovali, ako tovarna ne plača rada tega davka, naj povzra rajši plačo delavcem, potem bo manj čistega dobička in tudi manj davka za plačati. Dr. Krek omenja med drugim tudi nezgodno zavarovanje in toplo priporoča delavcem, da se organizirajo. V koliko je organizacija delavcem potrebna, se bo šele zdaj pokazalo, ko napoči nezgodno zavarovanje. Zato pristopite vsi delavci v Jugoslovansko Strokovno Zvezo.

Iz Idrije. Tukajšnjim socialnim demokratom zadnje čase ne da žilica miru. Približujejo se namreč občinske volitve, ob katerih postanejo silno srboriti. Kakor stekel pes slepo grizejo na levo in desno. Pri tem pa se poslužujejo svojih bojnih pripomočkov: laži in obrekovanja. Te svoje železne srajce ne morejo sleči. Odpadke svoje jezice odlagajo navadno v na kantu stoječi »Zarji«. Če bevskanje tukaj nič ne zaleže, puste natisniti produkte svojih možgan tudi v pristno nemških socialističnih glasilih. Narodnaštvo pa tako! Nedavno so se spravili naš cestni odbor in to samo radi tega, ker odborniki nočejo tako plesati, kakor bi rad imel Janez Štravs. Ta dopis ni prišel nikomur do kože. Nato so pritisnili v svojem nemškem glasilu na njim neljube uradnike, paznike in pisarje, ki so klerikalnega mišljenja, ali pa samo dozdevno diše po klerikalizmu. Na miru niso pustili celo pokojnega paznika Pivka, ki

je bil vesten in pravičen v svoji službi ter prijenljiv do skrajnosti. Hijene! — Ogronna udeležba pri pogrebu je bila najboljši dokaz, kako zelo je bil ranjki priljubljen, in sicer ne v najmanjši meri tudi med delavstvom! Ne tajimo, da bi ne vela zadnje čase ostrejša sapa glede discipline pri obratu. Toda ta sapa mrziti tudi klerikalce, ne samo socialiste. Kdo je tega kriv? Socialisti naj se primejo za nos! Njihov prenapeti lok bo enkrat počil, trpele bodo pa potem vse stranke. Ker ne iščejo sporazuma, temveč s hujskanjem vedno sejejo samo preprič, sovraštvo in nezadovoljnost, bodo želi tudi vihar. Pri zadovoljnih delavcih bi itak jenjal njihov židovski kšeft in značaj. Glede agitacije naj bodo kar tiho. Tako dostojno in postavno ne agitira pri volitvah nobena stranka, kakor klerikalna. Ne dela obljub in ne grozi, ker nima nikomur nič dati, pa tudi ničesar vzeti. Svojim volilecem ne more graditi ne stopnic, ne jarkov, ne vrtnih zidov in ograj, ne vodovodov in tudi ne vodovodnih kapelic, ne more obljubovati podpora itd. Capito! — Da so liberalci pri volitvah agitirali v službi, je splošno znano in so imena na razpolago. Navadna socialistična laž pa je, da bi klerikalni uslužbenci tako delali. Ustrahovali bi jih radi, da bi se tudi izven službe ne gibali ter njim prepustili polje za uspešno delovanje. Ko bi šlo po želji socialistov, bi klerikalce še kandidirali ne smel in če je slučajno rudniški uslužbenec, pa že celo ne! Milostno bi mu še dovolili, da bi smel voliti socialistično listo, druge pa nikakor ne. Taka naj bi bila po želji socialistov volilna pravica za idrijske klerikalce. — Socialisti so se v »Zarji« tudi izčistili kmečkih santov (čukov), ki so jim brezdvomno ležali v želodcu. Edino pravično je res, da rudnik sprejema v prvi vrsti samo rudarske mladeniče v delo. Ako pa ni dovolj sposobnih domačinov, čemu naj se odjeda košček kruha sosedom? Glede sprejema v delo je po celem idrijskem sodniškem okraju v obče znano, kdo delavce sprejema in kako se vrši sprejem. Čudno, da idrijski dopisnik »Zarje« tega ne ve? Ob takih prilikah pa stariši radi delajo nadlego komurkoli. — Pravi vzrok, zakaj sta bila odpuščena dva kmečka fanta (čuka), bo dopisniku »Zarje« menda najlože povedal Lojze Uršič. — »Zarji« v vednost naj tudi služi odkritosrčna izjava, da je častno za cesarskega uslužbenca, če se ne sramuje cerkve; vsaj se je tudi sam cesar ne. Tudi za idrijske socialiste bodo prišli časi, ko bodo še radi hodili v cerkev, katere se zdaj ogibljejo, kakor sit medved človeka. Prav nič bi ne škodilo, če bi kdo temeljito prištucal peruti in do dobra premenal kurja očesa socialistu-dopisniku, potem bi se od vsega občinstva brez razlike toliko zaželjeni mir in zadovoljnost morda zopet vrnila v Idrijo. — H koncu še pripomnimo, da ni posebno duhovito, pa tudi ne modro, kmečke fante pitati s »čuki«, četudi v socialističnih listih, kajti to se zna bridko maščevati, če ne preje, vsaj ob volitvah, kadar bo kak socialist zopet kandidiral za poslanca v kmečkih občinah. Preveliko blebetanje nikdar ne koristi. Sapient! sat!

* Ptujška okolica. Sedaj pa smo imeli kar dvojno zborovanje skupaj, Jugoslovanske Strokovne Zveze in še Dekliška zveza, v nedeljo, dne 17. maja, popoldne ob 3. uri v prostorih Kmečke posojilnice, minoritski samostan v Ptuj. Pozdrav voditelja skupine na vse navzoče člane in goste. Potem je govoril g. dr. Leskovar iz Maribora, ki je v jedrnatih besedah poročal o delavskih razmerah, tudi še nekaj podatkov iz zgodovine Slovencev in še natanko razložil pet plačilnih razredov in tudi razne podpore J. S. Z. Potem je sledil: dvo-govor dveh deklet na Sv. Trojice v Halozah in še ena je imela lep govorček. Zapele so se dve krasni pesmici. Nazadnje pa so igrale dekleta Dekliške zveze krasno Marijino igrice za cvetoči mesec maj. Udeležba je bila toliko ko še nikoli, prostori so bili premajhni. Srčna hvala veleč. g. govorniku in še veleč. gg. duhovnikom in vsem udeležencem shoda. Zato sedaj vidite in se lahko prepričate, predragi Slovenci, kako deluje J. S. Z., skupina Ptuj. Zmiraj se novi prilgašajo, tudi so že dobili potrebni člani podporo. Torej kar vas je, ljubi delavci in delavke, raznovrstni rokodelci, viničarji, hlapi in deklet, tudi posestniki. Zonižno vas prosim, dajte se vsi vpisati v J. S. Z., ki vam nudi raznovrstno izobrazbo in tudi v slučaju nesreče, boleznin gotovo podporo. Saj je to edina slovenska podpora blagajna na Ptuj. Dragi Slovenci in vrle Slovenke, le hitro in mnogoštevilno v ta delavski tabor. Višavski.

Ptujška okolica. V nedeljo, 8. marca, smo imeli tretji shod Jugoslovanske Strokovne Zveze, skupine Ptuj. Govoril

je okrožni tajnik g. Vekoslav Zajc iz Maribora, prvokrat ob 11. uri dopoldne, drugokrat ob 3. uri popoldne. Obakrat je orisal natanko razmerje delavstva po vesoljnem svetu in draginjo sedanjega časa in močno priporočal pristop v Jugoslovansko Strokovno Zvezo. Obakrat je bilo lepo število poslušalcev obojega spola. Vabim in kličem vas vse: Dragi Slovenci in vrle Slovenke, ki si morete z žuljavimi rokami služiti vsakdanji kruhek, le podajte se vsi vpisati v Jugoslovansko Strokovno Zvezo, ki vam nudi ob vsaki priliki velike koristi, ob času brezposelnosti, boleznih in smrti pa razne podpore. Saj je to edino slovensko, kršćansko delavsko podporno društvo na Ptuju. Le zmiraj naprej za blagor delavskega ljudstva obojega spola. Zvesti prijatelji ljubi delavci, medsebojna ljubezen in zvestoba naj vlada med nami vse dni našega življenja. Z Bogom! Višavski.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebštin.

F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovrtnikov, zavrtno, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

KUC

Zdravniško pripravljeno **kritvoreče vino, daje moč in zdravje.**

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštnem povzetju K 480.

Edina **BR. NOVAKOVIĆ**

zaloga **veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd. LJUBLJANA.**

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! doseže oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo **sladni čaj**. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime **Sladni čaj** in je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. **Moč!** Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 6 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109, Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sackstrasse šte. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih trdk Trnkóczyjevih, isto tako ugodne sodbe zupanja vrednih oseb.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družbe z om. zavezo, **Mor. Žumberk**
dobavljajo najboljši in najcenejši **krovski materijal**

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo **„Našo Moč“.**

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balm proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, kreplivo in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognavanju otrok in proti pottenji nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec kreplivo sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železna vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avguŝt Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

The Refo shoe
Varstvena znamka.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Tržiču, Gorenjsko.
Najmodernejša podjetje monarhije. Otvoril sem lastno prodajalno Na drobno v Ljubljani Na debelo Breč šte. 20 (Cojzova hiša).

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) **LJUBLJANA**
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Cene najnižje. Cene najvišje.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Solidno izdelane **dežnike in solnčnike** priporočajo **po najnižjih cenah**
L. Mikusch, Ljubljana, Mestni trg št. 15.

Svoji k svojim!
A. LUKIĆ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice se najtopleje priporočajo.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani, Dunajska cesta 17
priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih **voznih koles in šivalnih strojev** — za rodbino in obrt. —

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadrugniki, temveč tudi **cela dežela Kranjska** in jih obrestuje po **4 3/4 %**
brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vložnih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, lista in klota. Stezniki ali modereci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha.

Vedno sveže blago!